



Nr. 2.

25. jaanuar  
1925.

III. aastakäik.

Ilmub kaks korda kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind: Aastas . . . Mk. 500.—  
 Pooles aastas . . . „ 250.—  
 1923 ja 1924 aastak. „ 350.—

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj . . . Mk. 3000.—  
 1/2 „ . . . „ 1500.—  
 1/4 „ . . . „ 800.—  
 1/8 „ . . . „ 400.—

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 4—72  
 Jooksvad arved: E. P. Tallinna osak. nr. 609, Tallinna Krediid Pank nr. 8880 ja Eesti Laenu Pank nr. 2666.

SISU: 1) Asjaajamise korralikkusest vallaomavalitsustes. 2) Kord, mida muuta vaja. 3) Oma-  
 valitsuse päevauudised. 4) Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest. 5) Välismäade oma-  
 valitsused. 6) Kirjandus. 7) Riigikohtu seletused. 8) Küsimused ja vastused.

### Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

## Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“

kes teostab: **tulekinnitusi,**  
**elukinnitusi** ja  
**rahekinnitusi.**

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Oma-  
 valitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste  
 „Oma“ seltsis kinnitamisega.

## Asjaajamise korralikkusest valla omavalitsustes.

Ei saa, kahjuks, konstateerida, et asjaajamine vallaomavalitsustes korralik oleks. Korralikkude, isegi eeskujulikkude vallaomavalitsuste kõrval tulevad ette sarnased, kus korralagedus isegi sedavõrd suur on, et vallavalitsused täies koosseisus tagandada tulevad, nagu hiljuti ilmunud Viljandimaa teated kõnelesid.

Üksikud juhtumised korratuma asjaajamise alal ei õigustaks küsimust üldiselt puudutada. Kahjuks ei ole need korratuma asjaajamise juhtumised üksikud, kuigi paljudel kordadel ei pääse nad avalikkuse ette ja statistilised kokkuvõtted nende kohta puuduvad. Maakonnad, kus vallavalitsusi iga aasta järelvalve asutuse poolt revideeritakse, annavad, kahjuks, sellel alal sedavõrd suure protsendi, et küsimusest mööda minna ei saa. Tooksin ainult ühe tõenduse. Otsige kaartil Nõukogude Vene piirilt mere äärest Virumaal Narova vald välja ja tulge sealt õhtu poole üle Peetri, Joala, Auvere, Illuka, Vaivara ja Voka Kohtlasse välja. Kõigi nende valdade sekretärid on viimase paari aasta jooksul pidanud ametist lahkuma — korratuma asjaajamise ehk kuritegevuse pärast. Tervelt kaheksa valda üksteise kõrval. Teisel pool lahkuvad vallavanemad, antakse kohtu kätte vallavanemaid, sekretääre, ja revisjoni komisjoni liikmeid.

Mis on selle põhjused?

Kui arvesse võtta korratuse asjaajamise vallavanemate poolt, siis ei saa nimetamata jätta esimesel kohal rühmade valimisviisi. Ei ole igal enamust saanud rühmal kohast vallavanema kandidaati. Koht on vaja täita ja pannakse ametisse isikuid, kellele kohta vallaelanikud oma palvekirjades kaebavad, et neil igasugune usaldus sarnase mehe vastu puudub. Kuid ta on seaduslikult valitud ja valitseb kuni midagi äpardab.

Korratuste juures, mis sekretäridest olenenud, on põhjuste ala laialisem.

Kui vaadelda vallavalitsuste revideerimise tagajärge maakondade viisi kogusummas, siis tuleb tugev protsent korratumat asjaajamist valdade arvele, kus ametisse võetud tarvilise ettevalmistuseta, ehk vallavalitsuste tööst võõrdunud endised tegeled. Viimastel on tihti eripõhjused olnud sellelt tööalalt lahkuda. Oskamatute kõrval seisavad mitte vähema protsendiga asjatundjad mehed, kellede tegevuses aga

korraga suuri puudusi leitakse. Kui selle nähtuse põhjusi juurelda, siis tuleb kaks põhjust avalikuks: ühed on kõrvaltegevustega peameti unustusse jätnud, teised on joomapahe võrku sattunud. Kõrvaltegevust sunnib otsima äraelamiseks mitte vastav palk, jooma pahe avateleb ühtlasi mitte õigel teel sissetulekuid otsima. Viimane pahe edeneb mõnel pool väga kiirelt. Valda läheb korralik noormees, pea tulevad teated, et ta on joodik. Ta on joodikuks tehtud. Vallamaia tullakse asju ajama mitmel pool viinapudeliga. Nõrgad iseloomud ei jõua sarnast kommet vallamajast välja visata, ja paratamata tagajärg on see, et selle kombe tagajärjed mehe enese mõne aja pärast väljaviskavad. Joomamees on mõnel pool veel sedavõrd suures lugupidamises, et valimistel ka selle poolest tuntuid ametisse valitakse, neile tublide kandidaatide kõrval eesõigust andes.

Nimetatud tingimiste juures ei saa korralikku asjaajamist loota. Iseäranis raskeks läheb seisukord siis, kui korralagedus kauemat aega kestab. Ei ole kerge korrasolevate andmete põhjal maha jäänud tööd järel teha, üllaskeks, kui mitte võimatuks, muutub asjaajamise kordaseadimine andmete puudumisel. Suuri summe on sellel alal mitmed vallad pidanud väljamaksma korratuma sekretääri lahkumise järele.

Et korratus kauemat aega kesta võib, ilma et seda nähtaks, ilma et selle likvideerimiseks samme astutaks, see on olnud täiel määral valla revisjoni komisjonist. Ei saa ju järelvalve asutus alati kohal olla. Kuigi seadus revisjonikomisjoni peale suure ja vastutusriikka ülesande paneb, on sellest seni väga vähe hoolitud, mida tõendab üldnähtus, et revisjoni komisjonid harva koos käivad, hoolimata vastavatest ettekirjutustest. Revideerimist mittetoimetamisega, oma kohuste täitmata jätmisega, on revisjoni komisjoni liikmed avalikuks tulnud korratustes kaassüüdlased, mispärast ka neid kohtulikule vastutusele võetakse.

Ükskõiksusel, mida revisjoni komisjonid oma kohuste täitmise vastu avaldavad, peab oma põhjus olema. Selleks põhjuseks on kahtlemata asjatundmatus. Ei osata revideerida. See väide leiab kinnikust valla revisj. kom. protokollidest. Kõige pisem protsent valdadest võib ülesandest üleolevat revisjoni komisjoni omaks nimetada. Sarnane komisjon käib ka koos.

isegi need revisjoni komisjonid, kus haritlasi hulgas, näevad oma ülesannet ainult selles, et kokkuvõtteid kassa raamatutes kontrollleerida ehk sissekandeid dokumentidega võrrelda, mida võib loota siis veel neist komisjonidest, kus haritlased täiesti puuduvad. Ei juleta isegi kassa seisukorda revideerida. Sarnastele revisjoni komisjonidele on siis pea alati kõik korras. Läheb aga revident väljapoolt „kõik korras“ oleva vallavalitsuse asjaajamist revideerima, siis leitakse väga tihti otse vastupidist. Siis on aga hilja asja parandada, siis on korratus tihti nii kaugele läinud, et seda raske likvideerida.

Asjaajamise korralikkusest vallaomavalitsustes rääkides tuleb sellepärast esimeses joones tähelepanu revisjoni komisjonide peale pöörata, need teguvõimulisteks kat-

suda teha sündsate isikute valimisega, aga ka nende revideerimise võimulisteks tegemisele kaasaaitamise. See peaks esimeses joones iga korraliku vallasekretäri hool olema.

Nende ridade ülesanne ei ole korratuste põhjuste kaotamiseks näpunäiteid anda, nendeks võib igaüks ise järeldusi teha, küll aga korratuste õigel ajal avalikuks tegemise abinõu, revisjoni komisjoni ja tema asjast üle olemise suurt tähtsust allakriipsutada.

Revisjoni komisjonidele nende ülesannete selgitamiseks ja revideerimise käiguks juhtnööride andmise otstarbel tahab toimetus lähemal ajal, — kui ruum lubab, juba järgmisest numbrist alates, — vallavalitsuste revideerimise kava „Maaomavalitsuse“ veergudel avaldada.

## Kord, mida muuta vaja.

Tänase numbri küsimuste ja vastuste osas on autoriteetlike isiku vastus kodanikkude registreerimise kohta politseis ja vallavalitsustes. Selle järele on maksva määruse järele majaraamatute kohta (R. T. Nr. 5 — 1921) igal juhtumisel sunduslik majaraamatusse sissekanda kõik majasse juurdetulnud isikud ja need politseis ehk vallavalitsustes registreerida, kui nad sinna jäävad linnades ja alevites rohkem kui 24 tundi ja maal rohkem kui 7 päeva. Seda sama tuleb teha ka majast lahkumise puhul üle täh. tähtaegade.

Iga seaduse kohta on esimeseks nõudeks, et ta kõik võimalused ettenäeb, et seadus ülepea täidetav on, et ta tühja tööd ei sünnita.

Kõne all olev määrus neid nõudeid ei täida.

Võtame kõige pealt algul puudutatud küsimuse enese. On hulk sarnasi kodanikke, kellel alaliselt kaks korterit, mille-ndes vaheldamisi elatakse. Siia kuuluksid esimeses joones suur hulk Riigikogu liikmeid, kelle kodukohad provintsis ja kes sagedasti pealinnast koju sõidavad. On ärimehi, kellel linnas äri ehk tööstus, maal talu ehk tööstus, ehk maal mitmes omaval. üksuses tööstused, ja kes teatud päevad siin, teised teises oma ettevõttes viibivad. Sarnane on ka mõnede ametnikkude teenistus.

Sõidab Riigikogu liige laupäev koju,

tuleb ta Tallinna politseis majast lahkununa registreerida, Tartus või Narvas sissekirjutada, esmaspäeval seal jälle välja ja Tallinnas sisse. Ja mis sellega võidetud on? Ega Riigikogu kantselei politsei jaoskondade kaudu Riigikogu liikmeid otsi. Või mis saadakse sellega kätte, kui kaupmees, kes täna maale oma tallu sõitis, linna politseis väljakirjutakse, ja ülehommega tagasitules uuesti registreeritakse? On teda vaja kätte saada, selle registreerimisega seda ikka kätte ei saa, sest see sisse- ja väljaregistreerimine ei sünni lahkumise ehk tagasitulemise momendil, vaid kõige paremal juhtumisel ikka teatud tundide jooksul. Iga mõtte kaotab „leidmise“ otstarbel veel kahesugune tähtaeg linnas ja maal: linnast väljasõites ja maal alla 7 päeva asudes ei ole ta üheski asutuses registreeritud!

Et määruse andja oleks tahtnud sarnast sekeldust sisse- ja väljakirjutamise juures sünnitada, ei saa uskuda. Tuleb eeldada, et sarnane võimalus on lihtsalt ettenägemata olnud, mispärast määrust tuleks muuta, ära näidates, kumbas kohas sarnane isik registreeritud peaks olema.

Sõidab ühe linna kodanik teise linna enam kui 24 tunniks — sarnaseid sõitusi on kümneid tuhandeid, — peaks nad kõik kodulinnas politseis maksva määruse järele välja registreeritama. Kas seda tehakse? Sarnase nõude täitmises otstarbet ei

nähta — ma ei räägi siin praegusest sõjaseaduse aegsest korraldusest ja selle otsustarbest — ja seda ei täideta. Isikute juures, kes alatasa sõitutes, on see täitmata nõue, sisuliselt isegi vildak, sest teel olles ja kuskil mitte peatades, näit. linnas kauplustes ja asutuses käies, jääb isik mitte kuhugile registreerituks.

Õigetele kodanikkudele on see suureks vintsutuseks, kurjategijaid ja kelmisi pole selle määrusega tabatud. Milleks neid õigeid kodanikke siis vaevata!

Kui lõpuks vaadata neid majaraamatuid, politsei registreerimislehti ja vallavalitsustes registreerimisraamatuid, mis kõne all oleva määruse korraliku täitmise järele saadud, siis on määruse täitmise tagajärg käes. Kui üks isik 52 korda aastas sisse-

kirjutud ja niisama palju kordi väljakirjutud kahes majaraamatus ja kahes asutuses, siis on üks asi selge, on selge, et see sisse- ja väljakirjutamine on ainult asja segaseks teinud. Kui palju paberit, kui palju tööd, kui palju kulu — ilma ühegi otstarbeta! Ja seda ajal, kus räägitakse töö lihtsustamisest ja kulude kokkuhoidmisest.

Kui mõneski asjas ei leita teed asja lihtsustamiseks ja kulude kokkuhoidmiseks, siis siin on ta jalge ees ootamas, kui seda kohutavat sisse- ja väljakirjutamise rägastikku tegelikult olemas ei ole, kui seda määrust ei täideta, — siis on veel suurem rutt seda muuta, et otstarbetu ja teostamatu määrus ei halvaks seaduse täitmise tahet.

## Omavalitsuse päevauudised.

### Siseministri ettepanek toetussummade suurendamiseks.

Siseminister on Vabariigi Valitsusele ettepanekuga esinenud, et riigi 1925. a. erakorraliste kulude eelarvesse võetakse täiendavalt maakonnavalitsuste toetuseks 32 miljoni marka õpetajate palkade ja pensiooni kapitaali maksu katteks.

### Tööstusettevõtete hindamise seadus.

8. veebr. 1923. a. seaduse järele hinnatakse praegu liikumata varandustest maid ja hooneid, mis 1901. a. liikumata varanduste järele hinnatud ei ole. Vabrikud, või tööstusettevõtted, mis ka liikumata varanduste maksu alla kuuluvad, 1923. a. seaduse alla ei kuulu, kuna vana hindamine vabrikute õiglast maksustamist ei võimalda. Tööstusettevõtete hindamiseks, mis väljaspool linnu ja alevid asuvad, on Rahaministeeriumi poolt seaduse eelnõu väljatöötatud ja Vabariigi Valitsusele esitatud. Hindamine sünniks senistel põhimõtetel, s. o. arvesse võetakse ettevõtte hooned nendes olevate masinate ja sisseadega. Hindamist toimetaks 8. veebr. 1923. a. seaduses ettenähtud komiteed muudetud koosseisus.

### Maademaksu tõstmine.

Rahaministril L. Seppal on kavatsus

maademaksu  $\frac{1}{5}$  võrra tõsta — riigi heaks, nagu ta oma eelarve kõnes Riigikogus 13. jaan. seletas. See tõstmine annaks riigile tulu 40 milj. marka, missugune summa võrra tulumaks maal vähenenud.

### Riigikogus arutusele tulevad seaduse eelnõud.

Alganud istumisjärgul on Riigikogu üldkoosolekute päevakorda võetud muu seas hoolekande seadus (2. lugemisel), maanteede seadus ja vähemusrahvaste omavalitsuse seadus (2. lugemisel).

### Tervishoiukorralduse seaduse eelnõu

läbivaatamiseks moodustati Tervishoiunõukogu poolt komisjon, kuhu kuuluvad Tervishoiu Peaval. juhataja, maakondade ja linnade arstide esitajad Tervishoiunõukogus, ning kuhu olid palutud ka Maakondade ja Linnade liitude esitajad. Esimene koosolek peeti 11. jaan. ära. Liitude esitajad esinesid seisukohaga, et tervishoiu korralduse kui ka muid seadusi, mis tegevuse korraldusi ettenäevd, saab otstarbekohaselt kokkuseada ainult siis, kui omavalitsuste põhiseadused kokkuseatud. Sellepärast katkestati ka seaduse eelnõu arutamine, et ära ootama jääda teadet, millel täh. seaduse eelnõusi loota võib.



## Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

E. Maakondade Liidu nõukogu koosolek 26. ja 27. novembril 1924 a.

Tartus.

(Järg)

Posti ja telefoni tulevane korraldus.

Ref. H. Avikson teeb kokkuvõtliku ülevaate Vabariigi Valitsusele esitatud kavast posti ja telefoni edaspidise korralduse kohta, mis „Maalomavalitsus“ nr. 11 avaldatud, seisukoha võtmiseks.

J. Sõnajalg seletab, et omavalitsus-seadusele teevalmistamiseks peab katsuma tegelikult rohkem ülesandeid kätte saada. Postikorraldus maal on iseäranis halb, seda kinnitab ka Posti Peavalitsus. Posti Peavalitsusel on raske seda korda parandada, mispärast õige aeg oleks posti ja telefoni omavalitsuste kätte anda. Posti vedu maal posti agentuuride vahel ei või Posti Peavalitsus krediitide puudusel oma peale võtta. Postiagentuurid on eri asutused, mis kulusi nõuavad. Omavalitsused saaks neid odavam üleväl pidada, ilma erikuldeta, avades need vallamajades. Telefoni aga samasugune seisukord. Halva postikorralduse juures on telefon iseäranis tähtis. Meil maksab ta praegu palju. Riik ehitab kilomeetri liini 12000 margaga, vallad on kilomeetri teinud 800 margaga, saades palgid taksi hinnaga ja vedades naturaalsel koh. näol kohale. Orjus oma kasuks ei ole raske. Sellepärast tuleb valmisolekut avaldada posti ja telefoni omavalitsuste kätte võtta ühes krediitidega.

J. Land kahtleb, kas maaomaval. suudavad sellega hakkama saada. Maakonnavalitsustel tuleks kahtlemata oma summe postiasjandusele juurde panna.

P. Riives: Praegune moment, kus omaval. seadused teoksil, on kohane nõusoleku avaldamiseks. Et omavalitsused vähemate summadega neid samu tagajärgi kätte saavad, mis seni, võib kindel olla. Kui maakonnavalitsused teid odavamini ehitavad, kui Maanteede Valitsus seda tegi, siis tuleb seda ka posti ja telefoni kohta eeldada. Hulk ametnikka jääks vähemalt ära.

J. Sõnajalg: Posti ja telefoni korraldus maakonnaval. käes kulukam olla ei saa. Et liikumise korraldus juba nii kui nii maakonnaval. käes on, seda õigem on ka posti korraldus tema kätte anda. Mis

asutuste kulude kokkuhoidmisega võidame, saab telefoni asjanduses muude tarbete peale kulutada. Praegu veavad maakonnaval. juba 9 milj. marga eest posti, võtavad vastutuse uute postiasutuste kulude katmise eest oma peale, aga kaasaraäkimise õigust ei ole.

J. Sõnajalg ettepanekul võtab nõukogu hääle enamusega järgmise resolutsiooni vastu:

E. M. Liit, küsimust läbi harutades, leiab, et maa posti korraldus on halb ja arendamata, et selle arendamine praeguse tsentraliseeritud korralduse juures liig kallis ja selle tõttu ka vaevalt teostatav, et omavalitsused seda odavamalt ja otstarbekohasemalt arendada saavad, otsustab pöörata ettepanekuga V. V. poole, et posti-telefoni korraldus antaks omavalitsuste kätte, üleandes nende korraldusesse maakonna võrguülemad, kontorid ja agentuurid ühes nende asutuste krediitidega.

Tervishoiu korralduse seaduse eelnõu.

Ref. H. Avikson annab seaduse eelnõu kohta pikema ülevaate, eriti peatades nende põhimõtete ja seaduse paragrahvide juures, mis omavalitsustele, eriti maakonnavalitsustele, vastuvõtmatud.

Läbirääkimisel avaldakse seaduse eelnõu kohta järgmisi mõtteid:

E. Rosenberg: Tervishoiu seaduse eelnõu lugedes tuleb tunne, et keskkohas mingit kokkukõla ega koostöötamist ei ole. Kui võrrelda eilast omavalitsuste maksustamise eelnõu kava selle seaduse eelnõuga, siis kardetakse esimeses rahvaesitusele omavalitsustes maksude määramise õigust anda, et nad rahvast välja ei kurna, teine eelnõu teeb aga rahva väljakurnamise kohuseks. Kui seaduse eelnõu maakonnavalitsustele kaevude ja kanalisatsioonide korraldamise ja elamute lõhkumise ülesandeks teeb, siis on need asjad, milledele kõnelema ei tuleks. Kuidas ülepea sarnasi seaduse eelnõusi väljatöötatakse, ei ole sruusaadav. Peaks ometi enne kokkulepe teiste asutustega olema. Kui otstarbe kohane see on, et tervishoiu ameti juhatajaks arst on, see on veel küsimus, sest sellel on suur majandusline ala juhatada. Et iga arst majanduslistest asjadest üle

oleks, pole kindlaks tehtud. Ja kui arst, tervishoiu ameti juhataja, oma ülesannetega majanduses hakkama ei saa, siis teda vabastada ei saa, sest seaduse eelnõu ei näe tervishoiu ameti juh. vabastamise korda ette. Tervishoiu amet jääb seaduse eelnõus tundmata suuruseks, kuna kõik korraldused maakonnavalitsuse peale pannakse. Vastuvõtmatu on ka palkade määramise kord. Seaduse eelnõu, mille kokkuseadjal ei ole aimu seisukorrast, ei saa olla aluseks meie tervishoiu korralduse seadusele.

**J. Land:** Pärnu maakonnavalitsus asub sellel samal seisukohal. Eelnõus tuuakse modern seisukoht, mis veel olla võib. Enne tuleb omavalit. seadus välja anda, siis alles tervishoiu korralduse seadus.

**J. Sõnajalg:** Tervishoiu osakonna juhatajaks peaks arst olema. Tervishoiu asutuste majandusline külg tuleks maj. osak. kätte anda. Tervishoiu osak. juh. peaks maakonnavalitsuse liige olema. Tema eraldamiseks pole mingit põhjust. Tervishoiu ameti juhatamise korraldamine peab jääma maakonna omaval. õiguseks ja kohuseks, nagu senini.

**E. Rosenberg:** Oleks hea, kui iga osakonna juhatajaks eri haridusega isik on, kuid seaduse nõudmisega ei võiks piire ette tõmmata. Maakonna arsti tegutsemine tervishoiu alal osakonna juhataja kõrval on väga loomulik. Võimaluse korral, kui vastav isik, arst, leitud, ühendaks üks isik need kaks ametit. Eelnõu seab üles praegu maksva korra muutmise nõude.

**P. Riives:** Maakonnaval. tegevuse korraldamise puhul võime seisukorrani jõuda, et kolme maak. valitsuse liikmega läbi saame. Kui nüüd tervishoiu korralduse seaduse eelnõu ettenäeb tervishoiu ameti etteotsa eri juhataja, siis peab lõpuks igal osakonnal oma juhataja olema.

**J. Sõnajalg:** Broneeritud instituuti ei või võimaldada luua. Maakonna nõukogul peab täieline võimalus olema asja korraldada.

Resolutsiooni kokkuseadmine antakse komisjoni, kuhu valitakse H. Avikson ja E. Rosenberg, kellede ettepanekul järgmine resolutsioon kõikide häältega ühe erapooletusel vastu võetakse:

Läbiarutades rahva tervishoiu korralduse seaduse eelnõu, leiab Liidu nõukogu, et see oma konstruktsiooni poolest tervishoiu korraldust küllalt kindlalt ära ei määra, nii hästi amet-

kondade koosseisu, nende alluvuse kui ka kohustuste alal (§§ 18, 6, 14). Eelnõus ettenähtud korralduse kava paneb maakonna omavalitsuse peale rahalised kohused, mis praeguse kui ka igasuguse mõeldava maksu korralduse juures teostatavad ei ole, seal juures aga loob eelnõu tervishoiu korralduse läbiviimiseks uue, tsentralisatsiooni põhimõttele vastava, ebamäärase ja maakonnavalitsustest täitsa rippumatu ametkonna (Tervishoiu amet).

Maakonna tervishoiu korraldaja, maakonna arsti, ja jaoskonna arstide ametisse panemise kord ei ole kokkukõlas omavalitsuste põhimõtetele, kuna tervishoiu personaali palkade normeerimine ja isegi nende väljakuulutamise „Riigi Teatajas“ tahetakse anda tervishoiu nõukogu kätte, kes ainult arstidest koosneb.

Kodanikkudele arstiabiandmise korraldamisest, mis tervishoiu korralduse üheks tähtsamaks ülesandeks peaks olema, on seaduse eelnõus täiesti mööda mindud.

Kõigil neil põhjustel ei saa kõne all olevat eelnõu tervishoiu korralduse aluseks võtta.

**Tööaja ja nädala puhkepäevade seaduse eelnõu.**

Ref. H. Avikson annab ülevaate täh. seaduse eelnõu kohta, eriti peatades §§ 1 ja 10, 11, 12 ning 13. juures. § 1. loeb üles tööalad, mis selle seaduse alla ei kuulu. Referent leiab selle vildaku põhimõtte olema, sest erandisi on just sedavõrd palju, et neid üleslugeda ei suudeta, kuna tööalad, kus 8 tunniline tööpäev maksma tahetakse panna, teada peaksid olema. Praeguse redaktsiooni juures oleks näit. täiesti võimata kalapüük palgalise tööjõu abil, ehitustöö ehitushooajal üle 8 tunni, kui põllutöö alla ka aiatööd ei mõelda, korralik ajatöö palgalise tööjõuga. Niisama kohatu on ületunni töö piiramine 150 tunniga aastas ja sedagi ainult töö- hoolekande ministri lubaga ja mitte üle 2 tunni päevas, kus juures isegi ületunni töö ajal tehtud tükitöö eest 50% juurde maksta tuleb. Missugusi juhtumisi need paragrahvid elus esile tuua võivad, selle kohta tõi ref. mõnegi iseloomustuse. Sarnase töö kaitse tegija eest leiab ref. meie praegustes oludes ülearuse olema.

Läbirääkimistes täh. seaduse eelnõu kohta avaldakse mõtteid:

P. Riives: Kui Ameerikas rauatööstuses 10 tunniline tööpäev võimalik, kuigi tehnika seal palju suurem, kus tööline masina tehnilise osana liigub, siis on meie 8 tunnilise tööpäeva nõudmine liialdus, kui me teistele rahvastele jalgu ei taha jääda. Isegi Nõukogude Venemaa ei pea 8 tunni tööpäevast kinni. Meie tööstuse produktiivsus kannataks 8 t. tööpäeva juures tuntuvalt, sest praegugi juba ei tasu ennast tööstus ära. Piirata tuleb tööaega ainult erilistes asutustes, kus töötamine tervishoidliselt kahjulik.

E. Rosenberg: Vaba tööpäeva ei saa läbiviia juba rahvusvaheliste nõuete pärast. Ületunni tööde kitsenduse vastu tuleb vaielda. Kaitstes kindla tööpäeva pikkuse äramääramisega tööliste huvisi, tuleb vabadus anda nii palju ületunni tööd teha, kui keski soovib.

P. Riives: Lastagu rahval tööd teha!

J. Sõnajalg: Liidu nõukogul ei tarvitseks allakriipsutada tööpäeva pikkust, vaid piirduda referendi poolt esitatud puuduste kõrvaldamise nõudega.

Resolutsiooni kokkuseadjaks valiti ühel häälel komisjon: J. Sõnajalg, J. Land ja P. Riives. Komisjoni ettepanekul võetakse kõikide häältega ühe hääle vastu järgmine resolutsioon vastu:

„Läbiarutades tööaja ja nädala puhkepäevade seaduse eelnõu, leiab Maakondade Liidu Nõukogu selles järgmised puudused:

1) Seaduse § I loeb ülesse tööd ja ettevõtted, milledes tööaeg üldiselt ehk jaolt piiramata, mis aga soovitavaid tagajärgi ei anna ja seaduse käsitamises üllatavaid arusaamatusi esile tuua võib; selle asemel tuleks üleslugeada tööd ja ettevõtted, milledes töö aeg normeeritakse.

2) Arvesse võttes meie tööstuse vähest arenemist ja tasuvust ei tuleks ületunni tööaega mitte piirata, väljaarvatud üksikutes tööstuse ettevõtetes ja töö aladel, kus tervishoidliselt see tarvilik ja mis seaduses eriti üles loetud.“

#### Tulumaksu seaduse muutmise seaduse

kohta ref. H. Aviksoni ülevaadet, läbi-rääkimisi ja ettepanekuid ärakuulates, võetakse järgmine resolutsioon vastu:

Tutvunedes Tulumaksu seaduse muudatuste seaduste eelnõus § 91

muutmise kavaga, tunnistab Eesti Maakondade Liidu nõukogu § 91 muutmise kavas tulumaksu omavalitsuste osa jaotamise põhimõtte omavalitsuste vahel elanikkude arvu järele eelnõus esitatud vahekorras õigeks ja tarvilikuks.

#### Kinnisvarade hindamise asutuse töö korralduse

kohta ärakuulates J. Sõnajalgi seletust, võetakse tema ette panekul järgmine resolutsioon vastu:

Läbiarutades väljaspool linnu ja alevisi asuvate kinnisvarade hindamist toimetavate asutuste töö korraldust, leiab Maakondade Liidu Nõukogu:

1) Praegu maksev kord, kus valla-komisjonide tööd ja kaebused nende komisjonide tegevuse peale maakonna komitees mitte otsustamisele ei kuulu ja ainult viimase arvamisega Peakomiteele otsustamiseks edasi saadetakse, ei ole otstarbekohane, võttes maakonna komiteedelt otsustamise võimaluse küsimuse üle, milles nemad küllalt kompetentsed, ja kuhjab Peakomiteesse liiga palju kohalise tähtsusega küsimusi, millede otsustamiseks Peakomitee liiga raske aparaat; selle juures jääks ühtlustamine hindamise töös vanemate hindajate ülesandeks, kes maakonna komitee alaliste liikmetena kohustatud oleks otsuste vastu protesteerima, kui need üldistest põhimõtetest ja juhtnõõridest lahku lähevad.

2) Vanemate hindajatele, kui maakonna komiteede alaliste liigetele, tuleks õigus anda ja kohustuseks teha hindamise tööd maakonnas kontroleerida ja juhtida maakonna komitee ja hindamise ameti juhtnõõride järele, mispärast erilisi kontrolloõrиси selleks tarvis ei ole. Praegu ametis olevate kontrolloõride instituut, missugust ka hindamise seadus ette ei näe, on ülearune. Vanemaid hindajaid tuleks hindamise ameti poolt ühtlaselt inst-rueerida, et nemad ühtlasi põhimõt-teid maakonna komitees läbiviia võik-sivad. Olles kontroleerimise kaudu täiesti teadlik hindamise tööde taga-järgedega, võivad nemad maakonna komiteedes küsimusi ette kanda ja nende otsustamisel ühtlast põhimõtet kaitsta. Et vanemaid hind. kantselei

töödest vabastada, tuleks seal, kus töörohkus nõuab, neile kantselei jõudu abiks anda.

Seda arvesse võttes otsustab Maakondade Liidu Nõukogu esineda ettepanekuga Rahaministri ees, et eel-pool tähendatud sooviavaldused kinnisvara hindamise asutuste töö korralduse alal saaks võimalust mööda maksuma pandud.

#### Maakondade Liidu põhikirja muutmine.

Liidu esimehe ja sekretäri seletustest selgub, et põhikirja muutmiseks kaks põhjust on, valdade esitajate osavõtmine Liidust, mida omavalitsustegelaste kongress tarvilikuks tunnistanud, ning Liidu ülesannete ja tegevuse laienemine. Pikemaid mõttevahetusi sünnitab valdade esitajate osavõtmine Maakondade Liidust. Kõikide häältega ühe erapooletusel tunnistakse valdade esitajate osavõtmine Liidust soovitavaks ning Liidu juhatus poolt esitatud põhikirja muutmine võetakse ühel häälrel vastu.

#### Eesti Maakondade Liidu 1925. a. tegevuskava ja eelarve.

Liidu juhatus esitas nõukogule järgmise tegevuskava:

Et üleüldine seisukord omavalitsuste huvides sugugi paranenud ei ole sellest ajast, kui Maakondade Liit oma tegevuse algul oma ülesande põhilased ülesseadis, vaid nende õiguste ja võimu suure mõõdulise kärpimise soovid ikka julgemalt avalduvad, et teiselt poolt, esimene omavalitsustegelaste kongress Liidule uusi ülesandeid näitas, leiab Liidu juhatus, et Liidul tuleb oma ülesande kättesaamiseks

- 1) senist tegevust igal alal jätkata ja
- 2) seda uute ülesannetega süvendada.

Peale tegevuse, mida Liidu nõukogu põhjapanevate küsimuste otsustamisega avaldab, peale seaduse eelnõude arvustamise ja nende arvustamisest osavõtmise Liidu esitajate kaudu, peale jooksvate küsimuste lahendamiseks astutavate sammude ja Liidu esitajate töö seadustes ettenähtud asutustes, tuleks Liidul 1925 aastal tegutseda järgmistel aladel:

1) Korraldada a) raamatupidamise kursused vallasekretäridele, b) pikemaajalised õigusteadlised kursused omavalitsustegelastele;

2) Anda Saaremaa maakonnavalitsusele vallasekretäride kursuste korraldamiseks 20.000 marka toetust, sest Saaremaa sek-

retäridel on raske mannermaale kursustele tulla;

3) Anda edasi välja ajakirja „Maaomavalitsus“, teda väljaandes kaks korda kuus, väljaarvatud neli suvekuud, kus ta kord kuus ilmeks, ja tõstes tellimise hinda 500 marga peale aastas;

4) Töötada hädatarvilisi omavalitsuste seaduste eelnõusi välja ja kodifitseerida maksvaid omavalitsustesse puutuvaid seadusi;

5) Kirjastada kodifitseeritud seadusi ja muud omavalitsustesse puutuvat kirjandust;

6) Välja anda uued vallavalitsuste raamatu vormid ühes juhatuskirjadega;

7) Töötada edasi omavalitsuste ajaloo toimetamise ja väljaandmise alal.

See tegevuskava võetakse ühel häälrel vastu. Raskem oli lahendada selle kava teostamisega seotud eelarvet. Kavatsatud ulatuses tegevuskava teostamine nõuaks 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> milj. krediiti, missugust summat lootis juhatus sissevõtta ainult liikmemaksu tõstmisega. Teda seniseks jättes tuleb mõndaigi tegevusala piirata. Liikmemaksu tõstmist ei poolda kõik nõukogu liikmed, mis pärast eelarve endise liikmemaksu juures 1.270.830 suuruses kokkuseatakse ja vastuvõetakse.

#### Liidu juhatus e täiendamine.

Liidu esimees teatab, et Liidu juhatuses on üks koht vaba nende maakonnavalitsuste arvel, kus maakonnaval. moodustamata olid. Neist on Valga maakonnaval. moodustatud, kes täielist juhatus ümbervalimist nõuab. Et Pärnu maakonnaval. alles moodustamata, võiks selle valimise järele uus ümbervalimine järgneda. Tuleb otsustada, kuidas praegu talitada.

J. Sõnajaalg näeb Valga maakonnaval. nõudmises väljapääsemata ettepanekut. Ise nõuavad ümbervalimist, aga koosolekule ei tule, et ümbervalimisest osavõtta. Ümbermoodustamine sünniks ikka ilma nendeta ja seisukord jääb endiseks, nende nõudmine täidetult ikkagi täitmataks. Täieline juhatus ümbermoodustamine võib sündida alles siis, kui Valga esitaja koosolekule ilmub. Praegune juhatus on valmis tagasiastuma. Et küsimus juba teistkorda päevakorral ja Valga esitaja koosolekule pole tulnud, tuleks täna puuduv juhatus e liige ära valida.

Hrad Rosenberg ja Kiiver jagavad sama seisukohta, kuna J. Matvei teatab, et Pärnu maakonnaval. Liidu juhatus e vaba koha peale ei pretendeeri.



A. Kohver toetab ka J. Sõnajalga, ettepannes, et puuduv juhatuse liige ära-valitaks, kuna ümbervalimise küsimus siis ülesvõetud võib saada, kui Valga m.-v. esitaja koosolekust osavõtub.

Liidu juhatuse liikmeks vabale kohale valitakse ühel häälil E. Rosenberg Viru-maalt.

#### Koosoleku lõpetamine.

Kui tulevase koosoleku päevakorra jaoks küsimusi üles tõstetud, kutsub Võru maakonnavalitsuse esimees suvise Liidu nõukogu koosoleku Võrru, Pärnu m.-v. esitaja J. Land aga Pärnu, põhjendades selle peale, et provintsilinnas töö viljakam.

Liidu esimees tänab Tartu maakonnaval. lahke vastuvõtu eest soojades avarates ruumides, kuna Tartu maakonnaval. esimees P. Riives lootust avaldab, et esimene Liidu nõukogu koosolek Tartus Tartule viimaseks ei jää.

#### Maakonnavalitsuste majandusosa-konna juhatajate ja raamatupidajate koosolekul

17. ja 18. dets. l. a. lahendati rida küsimusi mitmesuguste arvete, peasjalikult uute juurde tulnud arvete arvestamise asjus, kuna eelarve kava uuendamisega lõpule ei jõutud. Seda tööd paluti Liidu juhatust lõpule viia. Viimasel oli 8. jaan. s. a., selles asjas eriteadlastega nõupidamine, kus ka maakonnaval. eelarvete uus kava kokkuseati. Kokkulepe mitmesuguste arvete arvestamise asjus on maakonnavalitsustele arvepidamise ühtlustamiseks Liidu poolt kätte saadetud.

#### Harju maakonnanõukogu koosolek 30. detsembril 1924.

1. detsembri mässukatse puhul otsustati määrata „1. detsembri kapitaali“ toetuseks 100.000 marka.

1. detsembril 1924. a. isamaa kaitsel lan-genuid austasid koosolijad püstitõusmisega.

Maakonnavalitsuse 1924. a. lisa-eelarve Nr. 2

võeti vastu 476.129 margalises tasakaalus.

Maakonnavalitsuse 1925. a. eelarve.

Korraline eelarve võeti vastu 44.578.270 margalises tasakaalus, kus juures 6.122.118 m. kaetakse laenudega.

Erakorraline eelarve võeti vastu 1.627.000 margalises tasakaalus.

#### Lisatasu.

Elukalliduse lisatasu poole kuupalga suuruses otsustatakse maksta maakonnavalitsuse liigetele, m.-v. ametnikkudele ja teenijatele, arstidele, ämmaemandatele, loomaarstidele ja loomavelskeritele ja tehnilisele personaalile.

Asunikkude- ja riigirentnikkude liidu

ruumide 1923. ja 1924. a. üüriraha 40.889 marga 75 penni suuruses summas otsustati maha kustutada.

#### Kaitseliidu korraldamise

peale otsustati Harjumaal määrata 1924. a. ülejääkidest 100.000 marka, samuti saata tervitus-õnnesoovi telegrammid Vabariigi Valitsusele, Kaitsevägede Ülemjuhatajale ja Kaitseliidu juhatusele. —st. P.

#### Viru maakonnanõukogu koosolek 30. dets. 1924. a.

##### Ehituslaenu

kindlustakse koolimajade ehitusfondist koolimajade ehitamiseks: Naroova vallale—3.000.000 m. ja Püssi vallale täiendavalt—3.000.000 m.

##### Laenusi lubatakse

maakonnavalitsuse kassast: Rakvere tule-tõrje seltsile 100.000 m. ühe aasta peale autopritsi hinna tasumiseks ja Haljala valla-valitsusele 100.000 m. ilma protsentideta kahe aasta peale koolimaja ehituse võlgade katmiseks.

##### Kõrdamiskoole

lubatakse korraldada 1925. a. esimesel poolal esialgul katsena soovijatele nende algkoolide juures, kus selleks vähemalt 15 osavõtjat leidub.

##### Õlle lao

avamine lubatakse Kunda alevi Frits Uus-velliile, kuna muud palved tagasi lükatakse.

##### Kaitseliidu toetuseks

määratakse Virumaa Kaitseliidu keskkorraldusele 23.000 m. ja iga Kaitseliidu jaos-konnale (7 jaoskonda) ä 11.000 m., kokku 100.000 marka.

##### Erakorralise toetusena

lubatakse maksta maakonnavalitsuse liigetele, sisemistele ametnikkudele ja teenija-tele ning maakonnaarstile ühekordseks elu-kalliduse lisaks poole kuu palk ja ühe kuu perekonna abiraha.

Vallasekretääride palga ja tööolude korraldamise küsimuses otsustakse:

1. Maksta maakonna poolt vallasekretääridele teenistuse lisatasu iga 5-e aastase teenistuse eest 400 marka kuus, kuid mitte üle 3 lisa, arvates 1-st jaanuarist 1925. a.;

2. Maksta maakonna poolt perekonna abiraha vallasekretääridele ja nende abidele riigiteenijate eeskujul (R. T. Nr. 1/2 — 23 a.) arvates 1. jaan. 1925. a.

Märkus: Teenistuse kestvuse väljaarvamisel võetakse arvesse vallasekretääride teenistuse aeg Virumaa valdades, alevites ja maakonnavalitsuses.

3. Valdadele avaldada soovi võimaldada sekretääridele ja nende abidele suvepuhkust vähemalt kahe nädala vältusel, kus juures puhkajal palk ja lisatasud edasi kestavad. Puhkusel viibija vallasekretääri aset täidab tema abi ehk kantselei ametnik või ka naabrivald sekretäär maakonnavalitsuse määramisel ja vastastikkusel kokkuleppel.

#### 1925. a. eelarve

kinnitakse tasakaalustatult Mk. 53.463.938, kus juures tuludes figureerib 5.408.612 margaline laen.

Suuremaid kulusid nõuavad:

Haridus . . .	25.935.476 m. ehk	48,51 %
Hoolekanne .	7.460.840 " "	12,97 "
Maak. nõuk. ja valitsus . .	5.736.152 " "	10,73 "
Teed . . . .	4.404.680 " "	8,24 "
Põllumajandus	3.634.288 " "	6,80 "
Tervishoid . .	3.101.530 " "	5,80 "

#### Alkoholiste jookide

müügi korraldamiseks kinnitatakse sundmäärus.

#### Maakonnavalitsuse ruumid.

Et praeguste üüriruumide kasutamine maakonnavalitsusele 1. jaanuariks 1925. a. üles on öeldud, volitab nõukogu maakonnavalitsust uusi ruumisi soetama, kas ostu või ehituse teel, kus juures lubab selleks otstarbeks tarvitada: majamuretsemise kapitaali, 1924. a. eelarve ülejäägi, kui need olema peaks, ja laenu tegema Eesti Pangast kuni 5.000.000 marka. — r.

#### Internaadi töötasu Viljandimaa algkoolides.

1. jaan. s. a. pandi maksuma järgmine internaadi töötasu:

1. intern.	6 — 20 lapseni	3.500 mk. a.
2. " "	21 — 40 " "	6.000 " "
3. " "	41 — 70 " "	8.000 " "
4. " "	71 — 100 " "	9.000 " "
6. " "	üle 100 lapse	10.000 " "

Laste arv internaadis määratakse kindlaks kooliaasta kohta 1-ks dets. internaadis olevate laste arvu järele kooli hoolekogu poolt.

#### Uued omavalitsuse üksused.

1925. a. tõusis omavalitsuste üksuste arv Harjumaa kahe võrra. Algasid tegevust asutatud Keila alev ja Tuhala vald.

#### Voka vallavalitsuse asjaajamine.

8. mail l. a. revideerides leidis Viru maakonnaval. poolt saadetud revident mõnesuguseid puudusi. Üksikasjaline puuduste selgitamine tehti valla revisjoni komisjonile ülesandeks, kes ka leidis, et lõbustusmaksu on kõrvaldatud, nende vastuvõtmisel kviitunge väljaandes, mille kontsad puuduvad, sama isikumaksu raamatust kviitungi numbroid peale kirjutamisega võltsitud. Nende andmete põhjal saadeti maakonnavalitsuse revident uuesti kohale. Sekretäär Lindeberg revideerimise juurde ei ilmunud. Revideerimisel tehti kindlaks, et lõbustusmaksu on kõrvaldatud 8.955 m. 50 p. Tulumaks, mis sept. lõpust sissetulnud, on sekretääri korraldusel kassaraamatust läbikandmata. Sellest anti 3.485 marka sekretääri poolt valla kassasse revidendi nõude peale üle. Raharaamatust on lehed välja kistud, pearaamat 1923. a. peale veel lõpetamata ja aruanne tegemata. Maksuvõlad sissenõudmata. Mitme isikumaksu- ja maksusummad olid isikumaksu-raamatust maksetuna ära märgitud, kuna raha kassaraamatust ja kviitungide kontsadel arvestamata olnud. Kui valla revisj. komisjon selle avalikuks tegi, maksnud sekretäär summad ära ja kirjutanud kviitungid välja raamatust täh. kviit. Nr. Nr. all, viimaseid ümbertehes.

Kõrvaldatud lõbustusmaks tasuti sekretääri abikaasa poolt revideerimisel ära. Sekretäär tunnistas revideerimisel avalikuks tehtud asjaolud õigeaks, andis kohe lahkimise palve sisse, ja vabastati ka ametist.

#### Kohtla valla asjaajamine.

Kohtla vallavalitsuse revideerimisel maakonnaval. revidendi poolt läinud aasta lõpul tehti kindlaks, et hulk puudusi, mis eelmisel aastal avalikuks tehtud, kõrvaldamata.

Vallavalitsus on aasta jooksul ainult ühe koosoleku pidanud, 5. jaan., seega hulk korraldusi, mis vallaval. võimkonda kuuluvad, üksiku isiku poolt tehtud, võimu piiridest üleastudes. Kirjavahetuses äärmine lohakus. Mitmed kirjad on kuude viisi vastamata seisnud, teised ootasid üle poole aasta asjata vastamist. Mõned kirjad kadunud ehk lauajuhendisse märkimata. Leidus mitmesuguseid vähemaid summe, mis kassaraamatus arvestamata ja raha sekretääri käes. 1923. a. raamatud seisid lõpetamata. Tervele sellele korratusele paneb krooni pähe aga riigi- ja maakonna summade valla väljaminekuteks äratarvitamine. Juba eelmisel revideerimisel leiti selles asjas korratusi ja tehti ülesandeks antud tähtajaks summad tasuda, kuid asjaga on veel kaugemale mindud. Revideerimisel tehti kindlaks, et vallal on tasuda sissetulnud maksudest: riigile: liikumata varand. maksu 34.403 m. 75 p. ja tulumaksu 95.555 m. 36 p., maakonnaval.: liikumata varand. maksu 82.935 m. ja tulumaksu 24.563 m. 28 p.

Revideerimisele järgnes sekretääri lahkumine ametist. Kuid see ei too veel korda Kohtlasse, sest korratuse juured seisavad palju sügavamal. Ei ole veel Eesti ajal Kohtlas ühtki omavalitsustegelast olnud, kes oleks suutnud või osanud korda maia tuua. Paistab, et seda ei taheta, või ei osata tahta ka valla võimukandja, vallanõukogu, poolt. Kui viimastel valimistel valla-

nõukogu poolt senine sekretäär tagasi valiti, siis imestati igal pool selle üle, kuidas võib nõukogu nii pime olla. Nõukogule näib aga see kord meeldima, mis vallavalitsuses valitseb. Riigi ja maakonna summade äratarvitamine on vallanõukogule teada, teada on terve revideerimise protokoll, aga uue sekretääri valimisel anti lahkunud sekretääri tagasi valimiseks võrdlemisi palju hääli ja valiti lõpuks jälle kutseta isik, nagu oleks hirm, et ametisse saab korralik töömees. See valimine muidugi protesteeriti ja Kohtla on ilma oma sekretäärita.

Arvesse võttes üldist seisukorda Kohtla omavalitsuses, on Kohtla valla ühendamise küsimus naabri valdadega üles võetud.

### Vallasekretäär teenistusest tagandatud.

Siseministri käsukirjaga 16. jaan. s. a. on „Päeval.“ teatel Valga maakonna Kuigatsi valla sekretäär Peeter Grüner, arvesse võttes neid andmeid, mis siseministril teatavaks saanud Grüneri riigivõimustavuse kohta, teenistusest tagandatud.

### Vabad kohad.

Kuivajõe vallasekretääri valimine on 29. jaan. kell. 12 l. Kuivajõe vallamajas. Anna valla sekretääri õpilase koht Järvemaal, palgaga 1000 m. kuus, prii korteri ja ülespidamise juures.

## Välismaade omavalitsused.

### Sissejuhatuse ks.

Käesoleva aastaga on kavatsatud, „Maaomavalitsust“ mitmeti täiendada ja teda meie omavalitsustegelastele ja meie omavalitsuse elust huvitatuile veel huvitavamaks ja kasulikumaks teha, kui ta eelmistel aastatel seda oli.

Üheks uuenduseks ja täienduseks peab saama välismaade omavalitsuste osakond ehk teated omavalitsuste tegevusest välismaal.

„Maaomavalitsus“ on ellu kutsutud selleks, et esimeses joonis meie omavalitsustegelasi kõige põlevamate omavalitsusellu puutuvate küsimustega tutvustada, et meile võimalust anda oma eri ajakirjas mitmesuguste puuduste peale vastavate asutuste

tähepanu juhtida, teiste omavalitsusüksuste tegevusega tutvuneda jne.

Meie omavalitsus on alles arenemisel, iseäranis on meie maaomavalitsusel veel mitmesugused raskused ja puudused vaja teelt kõrvaldada, et püsivale ja ühtlasele tööle asuda meie riigivõimu teostamiseks kohtadel.

Väga raske on midagi uut luua, kui selleks mingisugust eeskujut ega vormi ei ole ja kui alles ära peab ootama, mis elu ise näitab ehk nõuab. Palju lihtsam on juba olemasolevat ära kasutada ja meie oludele ning elunõuetele vastavaks teha. Selleks, et meie omavalitsuste ülesehitamisel mingisugust eeskujut leida, peame välismaade omavalitsuste arenemist ja elu silmaspidama ja kus midagi eeskujulist

ja kasulikku näeme, seda sealt õppima ja omaks võtma. Seda põhimõtet on ka „Maaomavalitsuse“ toimetis ja Maakondade Liidu juhatus silmaspidanud ja just selleks leiti välismaade omavalitsuste osakond meie omavalitsusajakirja juures tarvilik olema.

Meie kaastöölise ja kõigi omavalitsustegelaste poolt, kellel välismaade omavalitsuselu ja tegevusega kokkupuutumist peaks olema, loodab toimetis ka selle osakonna jaoks lahket kaastööd, et see osakond tõesti meie silmaringi laiendada ja meile mõngagi uut ja huvitavat pakuda võiks.

## Maaomavalitsuste päevad Saksamaal.

8. ja 9. nov. l. a. peeti Stuttgardis II üle-saksamaalist maaomavalitsuse päeva (kongressi) ja 15. nov. l. a. Berliinis I Preisi maaomaval. päeva.

Mõlemad päevad olid pühendatud maaomaval. küsimuste ja hädade arutamisele.

Põlevamaks küsimuseks oli muidugi omaval. maksude ala, missugune seal ka omaval. tegelastele, niisama kui meilgi, palju muret sünnitab, sest uusi ülesandeid on omaval. juurde tulnud, aga omaval. maksustamisõigust ei ole mitte laiendatud, vaid ennem veel kärbitud. Peale selle olivad tähtsamateks küsimusteks koolikorraldus ja omavalitsusseaduste küsimused. Kooliolud leiti ka seal maaomaval. koor-

mavad olema ja soovitati mõnesuguseid muudatusi ette võtta.

Huvitav on veel jälgida Saksa omaval. seaduste käiku.

Juba 1919. a. anti Preisi maapäevale omaval. seaduste eelnõud ära. Neid on mitmel korral muudetud ja komisjonides nende üle palju vaieldud. Nüüd on need eelnõud (valla ja kreisi omad) maapäeva omaval. komisjonis 3. lugemisel vastu võetud. Mõlemad eelpool nimetatud omaval. päevad leidsivad aga nende juures veel mitmesuguseid puudusi.

Nii on neil, näit. Reinimaal, suured vallad (meie mõiste järele kihelkonna vallad), millede eesotsas niinimetatud Landbürgermeister seisab. Need vallad on ka uues vallaomav. seaduseelnõus ette nähtud. Omaval. päev leidis nende valdade alalejätmise aga mittesoovitava olema ja võttis otsuse vastu, et Landbürgermeisterid ära kaotataks. Kreisides saivad seni Landratid ehk. maak.-val. esimehed ministriumi poolt määratud, ka see kord on uutes maakondade — kreiside seaduseelnõus alale jäänud. Maaomaval. päev soovis ka siin muudatust selles mõttes ette võtta, et edaspidi Landrat ei peaks mitte määratud saama, vaid maak. nõukogu poolt valitama, ehk väemalt tema kandidaat ministriumile peaks maak. nõukogu poolt esitatud saama.

— st.

## Kirjandus.

### Koolide seadused ja määrused.

Kokkuseadnud ja väljaannud K. Palk, eraadvokaat Kuresaares ja F. Kanaval, Saaremaa maakonnaomavalitsuse end. sekretär ja haridusosakonna juhataja. 253 lhk., hind 75 mk.

Omavalitsusasutuses töötavatele ametnikudele on see suureks raskuseks, et omavalitsustesse puutuvad seadused ja määrused on laiali pillatud „Riigi Teataja“ üksikutes aastakäikudes. On mitmele korrale omavalitsustegelaste koosolekutel ja ajakirjanduses räägitud tarvidusest neid seadusi ja määrusi koondada ning kirjutada. Samase töö läbiviimine täies ulatuses nõuab palju aega ja kulu, sellepärast pole seda tänini teostada suudetud.

K. Palk'i ja F. Kanaval'i väljaandel ilmunud „Koolide seadused ja määrused“ püüavad osaliselt kõrvaldada kõnesolevat puudust. Raamatusse on asetatud kõik praegu maksvad seadused ja määrused koolide ning õpetajate kohta, mis „Riigi Teatajas“ kuni 1. novembrini 1924. a. ilmunud, peale selle koolide ja õpetajate kohta käivad Riigikohtu seletused, haridusministriumi tähtsamad ringkirjad ning mõned seadused, määrused ja seletused, millel puudub otsekohene ühendus koolidega, mis aga õpetajail kui haridustegelastel siiski tarvilikud teada. Viimastest oleks nimetada „Väljavõte av. ettekannete seadusest“, „Määrus lühikeseajaliste kursuste kohta“, „Haridusministriumi teadaanne rahvahariduse ja oskusvõime väl-



jaspool kooli tõstmiseks" jne. Puuduvad siiski mõned seadused ja määrused, millega niihästi koolidel kui ka koolivalitsustel väga tihti on tegemist ja millele sellepärast raamatus ruumi oleks pidanud leiduma, näit. „Av. raamatukogude seadus“, tempelmaksu seadus ja tariifid, määrus koduõpetuse kohta, küpsus- ja kutseksamite korraldus, õpilaste organisatsioonid ja nende normaal-põhikirjad. Kuid üldiselt täidab raamat oma ülesannet ja ta peaks leidma teed kõikidesse omavalitsusasutustesse, eriti aga koolidesse, kus „Riigi Teatajat“ harilikult ei ole ning kus asjaajamine sagedasti just selle all kannatab, et koolijuhatajail võimalus puudub sellekohaste seaduste ja määrustega tutvuneda.

E. Rosenberg.

## Omavalitsused põhiseaduse järele.

E. Maddison.

Administratiiv asjade Peavalitsuse juhataja E. Maddisoni referaati „Omavalitsused põhiseaduse järele“ I omavalitsustegelaste kongressil kuulasid paljud, nende seas ka nende ridade kirjutaja. Aru saadi sellest mitte täielikult. Kõik ei tabanud vähemalt kõike, nagu see igast läbiteaduslisest referaadist täiesti arusaadav. Nende hulgas ka nende ridade kirjutaja.

Nüüd, kus mul korda on läinud raamatu „I. Eesti omavalitsustegelaste kongress“i valmistrükitud poognatest E. Maddisoni referaati lugeda, tunnen enese kohustatud olema tähelpanu selle töö peale juhtida.

Töö on sedavõrd põhjalik ja materjaal sarnase hoolega kogutud, et see ei ole ainult omavalitsustegelastele tähtis ja tarvilik lugeda, et meie omavalitsuste põhimõttest, kompetentsist, organisatsioonist ja vahekorras keskvalitsusega õieti aru saada, vaid ka riigimeeste tähelpanu väärima peab.

Kui lähemalt välisriikide omavalitsuste põhimõtetest ja vastavate põhiseaduste

paragrafidega tutvustatud, kui omavalitsuste vaba kogukonna ehk ühiskondlise teooria ja riiklise teooria vahe selgeks tehtud ja näidatud, kuidas Vene Ajutise Valitsuse poolt antud seaduste põhjal meie omavalitsus riiklise teooria põhimõtte järele loodi, asub autor piinlik hoolsale küsimuse lahendamisele, missugune põhimõte meie omavalitsustel meie põhiseaduse järele on, missugune on tema kompetents, tema organisatsioon ja vahekorras riigivalitsusega. Nende küsimuste lahendamiseks võetakse appi Asutava Kogu vastavate komisjonide ja üldkoosoleku protokollid, tuuakse vastavate isikute kõndest väljavõtted, ettepanekud ja otsused, kaalutakse iga sõna enne kui lõpuotsusele tullakse: Meie omavalitsustes valitseb riiklise teooria põhimõte. Ei ole vahet omavalitsuse ja riikliste ülesannete vahel koha peal: on olemas ainult riiklised ülesanded. Kes neid täidab, on otstarbe kohasuse küsimus. Neid võivad täita keskvalitsusele alluvad asutused koha peal, neid võib täita omavalitsused. Neid peaks täitma see, kes neid paremine täita suudab. Tulevase seaduse andja sihiks peab olema detsentralisatsioon. Riiklised ülesanded koha peal võivad kõige paremine teostamist leida siis, kui nende teostamisest kõige laiemad rahva hulgad osa võtavad. Mõõduandvaks omavalitsuste korraldamise juures peaks olema omavalitsuste mõistes sisalduv omavalitsuse iseseisvuse põhimõte, Eestis, kui rahvariigis, kus seadusandlus alalise rahva valve all seisab, peaks ta tüürima sihi poole, et kõik riiklised asjad saaks aetud rahva kaudu.

Läbilügedes E. Maddisoni tööd, peab tunnustama, et näed märksa kaugemale, kui enne, et lugedes, kus iga lausesse võimalik süveneda on, töö palju rohkem pakub kui kuulates tabada võib, et ainult selle töö pärast maksab omandada raamatu „Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress“.

H. V.

## Riigikohtu seletused.

Vallavanema vastutus valla ees vallanõukogu otsuse põhjal ettevõtmata jäetud toimingute pärast.

Paju valla nõukogu keelas oma otsusega vallavanemale ära vallaliigete käest makse

sissenõuda, olguigi et riigi keskasutused nende maksude nõudmist õigel ajal ettekirjutasid. Selle läbi sai Paju vald tuntuvalt kahju, sest viivituse läbi tuli makse 15.477 m. 52 p. võrra vähem sisse. Nende maksude tasumist saamata jäänud summa

suuruses nõudis pärast poole Paju vald kohtuteel tolleaegse vallavanema käest. Rahukohtunik ja rahukogu lükkasid Paju valla nõude tagasi.

Rahukogu otsuse peale antud kaebuse jättis Riigikohus tagajärjeta järgmistel põhjustel: Riigikohus leiab, et Paju valla nõukogu ise selles süüdi on, kui maksude nõudmata jätmise läbi vallale kahju tekkis. Balti tsiviilõiguse § 3441 järele ei või kahjusaaaja kahju eest tasu nõuda, kui ta tarviliku ettevaatusega ise oleks võinud kahju ära hoida. Käesolevas asjas on valla seaduslik esitaja — valla nõukogu — ise aktiivselt kahju sünnitamiseks kaasa aidanud, keelates oma otsusega ära maksude sissenõudmist. Vallavoliniku seletused, et vallavanem on täidesaatev organ ja oleks pidanud tegutsema ilma vallanõukoguta ehk koguni vallanõukogu otsuse vastu, ei muuda asja seisukorda, sest püsima jääb ikka see asjaolu, et nõudja ise on takistanud kostjat makse sisse nõudmast.

„Õigus“.

Kui vana peaks olema vallasekretääriks valitav isik?

4. apr. 1922 a. Vallanõukogu valimise seaduse (R. T. nr. 26 — 1921 a.) § 6 seab üles need tingimised, millele peavad vastama isikud, keda vallanõukogu liikmeteks valida võib, ja kes oma korda ametnikke valivad. Valla Kogukonna Seaduses on sellele vastav paragrahv 28; viimane tähendab ära esmalt, keda valla ametnikuks valida ei või, siis loeb üles tingimused, millele valitavad valla ametnikud vastama peavad ja viimaks eriti tingimused, mis vallavanemate je nende abide kohta maksvad on. Selle vastu on 4. apr. 1921 a. Vallanõukogude valimise seaduse § 6-ndas kõikide vallanõukogude liikmete kohta ühesugused tingimused üles seatud ja § 84 ja 84. tähendus, mis räägivad vallavalitsuse liikmete ja sekretääri valimisest, ei sea nende valla ametnikkude kohta mingisuguseid eritingimusi üles. Peab arvama, et ei ole mingit seaduslist põhjust käsitada 1866 a. vallakogukonna seadust, kui uue vallanõukogude valimise seaduses leiduvad vastavad määrused, kuigi need erinevad vanast seadusest. Kitsendused, mis nimetatud 1866 a. seaduses vallaametnikkude suhtes leiduvad, seisavad täiesti vastolus sellele põhimõttele, mille peale rajatud on nii Põhiseadus, kui ka 4. apr. vallanõukogude valimise seadus. Viimane ei sea üles tingimist, et isik, keda vallasekretääriks valida võib, peab olema vähe-

malt 25 aastat vana, vaid selle seaduse järele on tarvilik, et ta vastaks oma vana-duse poolest Vallanõuk. valimise seaduse § 3 ettenähtud tingimusele (20 aastane vanadus).

„Õigus“.

Kas Rahukogu võib maakonnavalitsuse otsuse vallasekretääri ametist tagandamise kohta Adm. K. K. § 13 põhjal esialgselt seisma panna.

Maakonnavalitsusel, kui järelvalve asutusel, on Omav. Ajut. Järelvalve Seaduse § 6, 7 ja 8 põhjal („R. T.“ nr. 78—1919 a.) täieline õigus vallasekretääri, kelle ta oli otsustanud kohaliku prokurööri kaudu kriminaal süüi asjus vastutusele võtta, ametist ajutiselt tagandada ja rahukogul ei ole mingit alust maakonnavalitsuse otsuse täitmist esialgselt seisma panna ning sellega maakonnavalitsuse järelvalve tegevust halvata. (R. Adm. t. nr. 841<sup>1</sup> — 1924 a.).

„Õigus“.

Kas maakonna politsei ülem võib vallavanemat ja vallavanema abi 1866 a. Vallakogukonna seaduse § 32 põhjal distsiplinaar korras karistada?

1866 a. Vallakogukonna seaduse (§ 17) järele lasusid valla politsei funktsioonid kohaliku vallavanema ja osalt tema abide peal, kuid Asutava Kogu poolt 17. dets. 1919 a. vastuvõetud ja „R. T.“ nr. 4/5 — 1920 a. väljakuulutatud Politsei korralduse seaduses ei ole enam ettenähtud, et vallavanemad ja nende abid peaksid mingisuguseid politsei kohuseid ja ülesandeid täitma. Viimasest asjaolust tuleb järeldada, et 1866 a. Vallakogukonna seaduse § 16, 17, 32 ja teised, mille järele kohalikul vallavanemal ja tema abidel oli kohapeal politsei õigused ja kohused, on oma maksvuse kaotanud, sest endised veneaegsed seadused on meil maksvad ainult niivõrd, kui võrd nad meie seadustega pole muudetud või viimaste vastu ei käi. (A. Adm. S. R. T. nr. 1—1918 a.).

Politsei korralduse seaduse § 37 põhjal on ülematel politsei ametnikkudel õigus temale alluvatele ametnikkudele ja teenijatele teenistuse asjus ainult märkusi ja noomitusi teha oma äranägemise järele. Et vallavanemad ja nende abid oma ameti poolest üldse ei allu maakonna politsei ülemale, siis ei saa ka neid nimetatud § 37 põhjal karistada. (R. Adm. t. nr. 177—1924 a.).

„Õigus“.

Kes on kohustatud hoolitsema kogukonna nõdrameelsete liikmete eest?

Ühiskondliku Hoolekande Seaduse § 700 järele on vallakogukond kohustatud hoolitsema kogukonna nõdrameelsete liikmete eest kogukonna kulul. Sama seaduse § 163 järele võetakse nõdrameelsed, kellel on oma varandus, nõdrameelsete maija mõõduka maksu eest, varanduseta nõdrameelsed aga tasuta, mille juures sama § märkuse järele kulud vastavalt kogukonnalt sissenõutakse. Sellest tuleb järeldada, et nõdrameelsete ravitsemise kulude eest vastutab see kogukond, kuhu nõdrameelne kuulub ja tema isiklik varandus, aga mitte keegi muu. (R. Adm. t. nr. 324 II 1924 a.).  
„Õigus“.

Kelle poolt ja missuguses korras võib rahvaväelistele ja nende perekondadele pensioni maksmist lõpetada?

Asutava Kogu poolt 6. II. 1920 a. („R.

T.“ nr. 26/27 1920 a.) vastuvõetud Rahvaväeliste ja nende perekondade pensioniseaduses ei ole küll otsekohe ära määratud, kelle poolt ja missuguses korras pensioni edaspidine andmine lõpetatakse, kuid oma üldmõtte järele ei ärata see seadus kahtlust, et pensioni andmise lõpetamine peab sündima samade asutuste poolt ja samas korras kui selle määramine. Nimetatud seaduse § 24 järele lasub järeelvalve tingimiste muutuste üle, mis pensioni saamise õiguse peale mõju avaldavad, kohaliste linna- ja vallavalitsuste peal. Leiab linna, ehk vallavalitsus, et kellegi pensioni saamise õiguse tingimused on muutunud, siis saadab vallavalitsus kogutud andmed maakonnaavalitsusele, kes, nagu linnavalitsuski, asja viibimata (§ 16) läbi-vaatab, kus juures isikule, kelle pensioni lõpetamise küsimus päevakorral, asja aru-mise päevast teada antakse (§ 17), et ta võiks isiklikult asja arutamisel seletusi anda. (R. Adm. t. nr. 1924 a.).

„Õigus“.

## Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 2. Kodanikkude registreerimisest politseis ja vallavalitsustes.

Kuidas tuleb toimetada kodaniku registreerimist registreerimisasutuses (politseis ehk vallavalitsuses) kui temal on kaks korterit, kumbki ise administratiiv üksuses, ja kui ta oma teenistuse- või ametialal järjekindlalt viibib mõned päevad (üle 24 tunni) ühes kohas, muu aja oma alalise elukohas? Kumbas kohas peab ta registreeritud olema ehk kas ollakse kohustatud teda igakordse ärasõidu puhul välja- ja tagasisõidu puhul sisseregistreerima?

Sekretäär.

Vastus:

Siseministri määruse majaraamatute kohta (R. T. Nr. 5 — 1921. a.) § 3. järele tulevad viibimata kõik majasse juuretulnud isikud majaraamatusse kanda, niisama majast lahkumise puhul sealt välja kirjutada, millest majaraamatut ette näidates tuleb teadustada a) maal vallavalitsusele 7 päeva jooksul ja b) linnas ja alevis — politsei jaoskonnale 24 tunni jooksul, isiku juuretuleku ehk äramineku päevast arvates. Sama paragrahvi märkus 2-se põhjal ei ole valdades vallavalitsusele teadustamine sunduslik, kui juuretulnud isikud vähem

kui 7 päeva majas peatavad. Sellest järgneb, et tähendatud määruse järele on igal juhtumisel sunduslik majaraamatusse sissekandmine, kuna teadustamine vallavalitsusele või politsei jaoskonnale on tingimata tarvilik ainult siis, kui isik peatub linnas ja alevis rohkem, kui 24 tundi, valdades — rohkem kui 7 päeva, või lahkub sealt kauemaks, kui 24 tunniks või 7 päevaks.

Küsimus Nr. 3. Eelarve täitmisest.

„Eesti Politseilehe“ hiljutises numbris kirjutab Siseministeeriumi ametnik A. Loo-rits: „Hoopis vastupidi on lugu omavalitsuste eelarvetega. Neid peab täpselt täitma. Täidesaatvad organid ei tohi eelarvest kõrvale kalduda, ei tohi rohkem ega vähem, ei midagi muud sissevõtta ega väljaanda kui ainult seda, mis eelarves ette on nähtud, ja olles kohustatud andma aru eelarve täitmisest, peavad sellega ka täpselt arvestama.“

Et sarnast asja kirjutab Siseministeeriumi ametnik, pealegi revideerija ametnik, palun teatada, kas võib vallavalitsus maa-



konnaalitsuse poolt nõdrameelsete ülespidamise kuludeks määratud toetuse vastu võtta, sest eelarves seda ei ole, kas ei tohi vallavalitsus tõesti rohkem makse sisse võtta kui eelarve ette näeb ja kas peab ta tõesti asjata kulusi tegema, et aga eelarvet täpselt täita, ning kas võib kohtu alla sattuda, kui eelarvet täpselt ei täideta — valla huvides?

Vallasekretäär.

Vastus:

Kõige pealt tuleb tähendada, et toimeus ei ole kompetentne kõigi nende küsimuste peale vastama, sest siin ei ole seaduse paragrahvi tuua, mis Teile kindla vastuse annaks, vaid kohtu alla sattumine on olnud revideerivast asutusest. Mis puutub is. Looritsa poolt toodud väitesse, siis, võib ju olla, et mõni teadlane sarnase teooria ülesseadnud, mis ilma pikemalt mõtlemata mahakirjutatud, tegeliku eluga ei ole see aga küll sugugi kokkukõlas, et eelarvet peab täpselt täitma. Meie maksvates oludes ei saa seda nõuet täita, ja selle täpselt täitmisest võib lihtsalt absurd välja tulla, sest meie kulud ja tulud ei saa praeguste seaduste ja olukorra juures iialgi, ei üheski omavalitsuses, eelarvega täpsed olla. Seda kinnitab juba 19. jaan. eelarvete ja aruannete seadus, mis tagavara summad juhtuvate ülekulutuste ja ettenägemata kuludeks ette näeb, ja mis täidesaatvatele organidele õiguse annab krediite ühe peatüki piirides ülekanda. See võtab juba toodud väitel jalad alt ära.

Kui eelarve enese juurde minna, siis on selle nõude vildakus seda rabavam. Võtame näit. tulumaksu, mille summa eelarvesse võtmiseks igasugused alused puuduvad ja alati umbkaudne on. Veel rohkem, Otsekoh. Maksude Peavalitsus vähendab veel aastate jooksul tulumaksu summe ja juba saadud, isegi aruandest läbikäinud makse tuleb tagasimaksta. Kui neil tingimistel tulumaksu vähem sisse tuleb, kui eelarve näitab, kes maksab kinni vahe, kui ei tohi vähem sisse võtta, kui eelarve näitab? Eelarve kokkuseadja, vallanõukogu liikmed, tulumaksu alandajad või selle kurja nõude ülesseadja? Muidugi keski mitte. Ähvardab aga tulumaksu rohkem sisse tulla, kui eelarve ette näeb, ostetakse jalgrattaid valla piiridesse rohkem; kui nõukogu talvel ette nägi, kas peate viimastelt tulumaksu maksjailt maksu vastuvõtmata jätma, samuti ka jalgrattamaksu uutelt rataste omanikudelt? Kui tahate is. L. väite järele käia, et ei tohi rohkem ega muud sisse võtta, kui

ainult seda, mis eelarves ettenähtud, siis tuleks need maksud, jah, vastuvõtmata jätta, kuid seda teed Teile soovitada ei saa. Kui aasta jooksul üks nõukogu koosolek vähem peeti, kui ette nähti, kui kõik nõukogu liikmed igal koosolekul ei käinud, mis harilik nähtus igas nõukogus, kui selle tagajärjel nõukogu liigete päevaraha järel jääb ja Teile selle nõude täitmiseks, et ei tohi vähem välja anda, kui eelarvesse võetud, tahate nõukogu kokku kutsuda, kuigi midagi otsustada pole, et aga kõiki päevaraha välja anda, siis on see asjata katse: marga peale Te päevaraha ikka klappima ei saa. Ei maksa ka siis, kui ametnikkude sõiduraha üle jääb, selle väljaandmise otstarbel kellegil vallaametnikul otstarbeta linna sõita. See oleks kuritegu. Ja kui Teile eelarvesse võtsite ühe vallavaese matmise kulu, aasta möödub aga ilma nende surmata, hoidku Jumal Teid selle nõude otstarbel, et ei tohi vähem välja anda kui eelarves ettenähtud, veel aasta viimasel päeval mõnd surnud hinge uuesti matmast, fiktiiv matuse arvet kokkuseadmast ehk, mis veel hullem, abinõusi otsimast, et mõni vallavaene tõesti veel sureks — valla eelarve täitmise otstarbel. Kõike seda saab veel teha, aga kuidas Te saaks surnud vallavaesele temale määratud ja eelarvesse võetud abiraha summat kätte saata?!

Saab neist näitustest. Ka ministeeriumi kõrgema ametniku võim ei muuda tõsiasju. Sellepärast arvame, et Teil tuleb maakonnaal. toetus täie rahuga vastu võtta, samuti ka kõik muud sissetulekud ja välja anda ainult seda, mis tingimata tarvilik, enda omavalitsuse eelarve ei saa iialgi täpne olla. Ülearune väljaandmine oleks aga kuritegu, kuigi see eelarve täitmise otstarbel sünnib. Kardate kohtu alla sattumist. Arvame, et just siis raske karistuse alla sattuda võite, kui Teile eelarve täpselt täitmise otstarbel sissetulla olevaid makse vastu ei võta ehk otstarbeta raha välja annate, kuigi eelarve seda õigustab. Oleme kõigist revideerivatest asutustest sedavõrd heal arvamisel, et ükski neist Teid sellepärast kohtu alla ei anna, et olete valla huvides talitanud, tühje kulusi ja süütegusi mitte tehes. Ja kuigi seda juhtuma peaks, siis loodame, et kohus seda sama ütleb, ütleb, et omavalitsuste eelarved ei ole täpselt täidetavad. Siseministeeriumi poolt kinnitatud valla eelarveliste tulude ja kulude raamatute vormid tõendavad sedasama.